

Sveučilište u Zadru

Odjel za informacijske znanosti

Sveučilišni preddiplomski studij informacijske znanosti (jednopedmetni)

Zadar, 2019.

Sveučilište u Zadru

Odjel za informacijske znanosti
Sveučilišni preddiplomski studij informacijske znanosti (jednopedmetni)

Informacijska pismenost u obrazovnom sustavu: pregled
istraživanja

Završni rad

Student/ica:

Filip Juras

Mentor/ica:

Dr. sc. Mate Juric

Zadar, 2019.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Filip Juras**, ovime izjavljujem da je moj **završni** rad pod naslovom **Informacijska pismenost u obrazovnom sustavu: pregled istraživanja** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 24. rujna 2019.

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Informacijska pismenost	2
3. Informacijska pismenost u obrazovnom sustavu	3
3.1 Primarno i sekundarno obrazovanje	3
3.2 Akademska razina	3
3.3 Modeli informacijske pismenosti	4
4. Pregled istraživanja	7
4.1. <i>Visokoškolska razina</i>	7
4.2. <i>Primarno i sekundarno obrazovanje</i>	14
5. Primjeri dobre prakse podučavanja IP	20
6. Zaključak	24
7. Literatura	26

Sažetak

Informacijska pismenost je u današnje vrijeme mnogo više od samog pristupa informaciji i pretraživanja po Webu, ona također mora uključivati i kritičko promišljanje. U radu se donosi pregled relevantnih istraživanja o informacijskoj pismenosti u obrazovnom sustavu. Uz sama istraživanja također se navode primjeri dobre prakse podučavanja informacijske pismenosti. Cilj rada je prikazati istraživanja koja se bave implementacijom koncepta informacijske pismenosti u nastavne programe i procese unutar obrazovnih ustanova. Prvi dio rada pojašnjava pojam informacijske pismenosti te donosi teorijske okvire koncepta kroz relevantne modele koji su usko povezani s obrazovanjem. Drugi dio rada se odnosi na pregled domaćih i stranih istraživanja kroz tri razine obrazovanja. Primarna, sekundarna i akademska razina pokazuju različite potrebe i načine podučavanja informacijske pismenosti. Osim samih učenika i studenata, pregled istraživanja je obuhvatio možda i najvažnije sudionike tog procesa a to su knjižničari. Rezultati istraživanja upućuju na izvjestan nedostatak vještina i znanja o pravilnom postavljanju upita pretraživanja, prepoznavanju točnih od netočnih informacija, interpretiranje rezultata, te u skladu s etikom njihovo predstavljanje. Dosadašnja iskustva govore o pojedinačnim aktivnostima održavanja izbornih kolegija, modula unutar obveznih kolegija, radionica, različitih programa i projekata. Knjižničari u suradnji s nastavnicima trebaju kreirati modele informacijskog opismenjavanja te postati važna karika u informacijskom opismenjavanju.

Ključne riječi: informacijska pismenost, modeli, obrazovni sustav, istraživanja

1. Uvod

Razvojem i promjenama u društvenom, ali i informacijsko komunikacijskom kontekstu dolazi do stvaranja takozvanog društva znanja, a s time dolazi do preduvjeta za razvijanje novih oblika pismenosti, a jedna od njih je informacijska pismenost. Ona u najkraćim crtama predstavlja sposobnost prepoznavanja potrebe za pronalaskom informacija, ali i identificiranje, lociranje, vrednovanje i uspješno korištenje dobivene informacije za navedeni problem. Iako su uloženi brojni napor da se koncept informacijske pismenosti preciznije definira, te da se ustanovi veza s vještinama i oblicima ostalih pismenosti, ipak se i dalje informacijska pismenost prezentira kao zaseban skup vještina nužan za društvenu i ekonomsku poziciju u sve složenijem informacijskom društvu. Ona je mnogo više od samog korištenja računala i informacijskog pristupa i pretraživanja, ona uključuje kritičko razmišljanje o samoj biti informacije i njezinoj kulturnoj, filozofskoj i društvenoj ulozi.

Ovaj rad će se u prvom djelu dotaknuti samog pojma informacijske pismenosti, njegovog nastanka, također biti će navedeni važniji modeli, te što je najvažnije njegove uloge u obrazovnom sustavu. U drugom dijelu ću pokušat predstaviti sva relevantna istraživanja o informacijskoj pismenosti u obrazovnom kontekstu od akademskog obrazovanja pa sve do primarnog, te tako naglasiti koliko je ona važna za današnju „Google generaciju“, od koje se očekuje da bude kompetentna za samostalno pretraživanje i pronalaženje vjerodostojnih i kvalitetnih informacija

2. Informacijska pismenost

Informacijska pismenost dugo se prakticira u društvu jedino što je prvi puta konkretno izraz koristio Paul Zurkowski koji je u svoje vrijeme bio predsjednik Udruženja informacijske industrije. On je u izvješću Nacionalnoj komisiji za knjižnice i informacijsku znanost godine 1974. ukazao kako je informacijska pismenost vrlo bitna za svakog pojedinca kako bi se mogao nositi s novim izazovima i novim stvarima koje dolaze. Izvještaj koji je prosljeđen pokazao je povezivanje između informacijske pismenosti i društvene potrebe koja je s vremenom sve veća. Informacijska pismenost svoju pojavu može zahvaliti i novim pristupima učenja kao i teorijama obrazovanja što se može vidjeti 60-ih godina prošlog stoljeća kroz različite teorije obrazovanja. Dodatni korak i pomak može se vidjeti i 70-ih godina prošlog stoljeća kroz pretraživanje informacija koje dolazi u središte samog istraživanja, a bez kojega ništa nije bilo zamislivo. Većina definicija određuje informacijsku pismenost kao skup kompetencija. Jedna od najistaknutijih definicija informacijske pismenosti je ona Američkog knjižničarskog društva (American library association) koje 1989. godine objavilo svoju izjavu u kojoj su informacijske pismene osobe „one koje su naučile kako učiti... jer znaju kako je znanje organizirano, kako pronaći informaciju i kako se koristiti njima na svima razumljiv način“. U izjavi se naglašava bliska veza između informacijske pismenosti i obrazovanja.¹ Najveća ekspanzija u informacijskoj pismenosti pojavila se 90-ih godina pojavom interneta koji je omogućio nove tehnologije i umrežavanje sve većeg broja ljudi te su se otvorile mogućnosti kojima se ne zna i ne može predvidjeti granica. Na jedan novi način otvorene su mogućnosti koje će ubrzati rad, istraživanja i dolazak do određenih informacija.

¹ ALA. Presidential Committee on Information Literacy: Final Report. 1989. URL: <http://www.ala.org/ala/mgrps/divs/acrl/publications/whitepapers/presidential.cfm>, prema Golenko, Dejana. Model intrakulikularnog pristupa informacijskoj pismenosti na visokoškolskoj razini u području prava. (dok.dis., Filozofski fakultet Sveučilišta u Zadru, 2016), 20.

3. Informacijska pismenost u obrazovnom sustavu

Ciljevi suvremenog obrazovnog sustava čine veliki odmak od tradicionalnog obrazovanja koji je njegovao prenošenje činjenica u predavačkoj nastavi. Kroz vještinu informacijske pismenosti nove generacije mogu danas naučiti „kako učiti“. „Prije svega u posljednjem desetljeću raste broj rasprava o potrebi promjene naravi pedagoških procesa, koji bi trebali učiniti odmak od reproduktivnosti i prenošenja činjenica i smjestiti se u okvire istraživačkog, otkrivajućeg i problemskog učenja“ vođenoga kritičkom prosudbom.² Sve odlike informacijske pismenosti kao što su pristup informacijskim izvorima, njihov odabir, procjena i kritička evaluacija odgovaraju modernoj vrsti obrazovanja 21. stoljeća. Informacijsko-komunikacijske tehnologije su postale dio obrazovnog procesa te time i raste potreba za informacijskim opismenjavanjem. Tu se susrećemo sa činjenicom da je današnja generacija vješta u korištenju svih oblika tehnologije ali ne i u kvalitetnom pretraživanju dostupnih informacija u procesu učenja. Zavladaše negativne navike kopiranja sadržaja nađenih na internetu te nalaženja lakših (ne i boljih) rješenja problema. Današnje obrazovne ustanove bi trebale u svojim planovima i programima rada uklopiti sadržaje za informacijsko opismenjavanje i to ne samo kroz jedan predmet već kroz svojevrsno ispreplitanje unutar kurikulumu.

3.1 Primarno i sekundarno obrazovanje

Školska knjižnica bi trebala imati centralno mjesto u suvremenoj školi. Po UNESCO-vom Manifestu za školske knjižnice, ona pruža učenicima priliku za stvaranje vještina za cjeloživotno učenje, potiče ih da postanu odgovorni građani. U školskom okruženju informacijska pismenost obuhvaća sve aspekte kao i informacijska pismenost općenito s naglaskom na odgojnu komponentu. Izgradnja pozitivnog stava prema informaciji, etičko ponašanje i kritička prosudba djeluju i na razvojne osobine ličnosti. Krajnji cilj bi trebao biti postupno ovladavanje informacijskim procesom. Učenik na početku formalnog školovanja i onaj na kraju mogu se koristiti istim tipovima izvora, ali na raznim razinama razumijevanja.³ Svojevrsni neuspjeh informacijske pismenosti školskog okruženja je često manjkava suradnja nastavnika i knjižničara ili nedovoljno razumijevanje pojedinačno

3.2 Akademska razina

Informacijska pismenost akademskog okruženja je razinom slična primarnom i sekundarnom obrazovanju ali je složenija u svojoj problematici. Sama ideja je i proizašla iz visokoškolskog

² Špiranec, Sonja; Banek Zorica, Mihaela. Zagreb: Zavod za informacijske studije, 2008. Str. 106.

³ Isto. str. 118.

okruženja i njegovih promjena. Kvaliteta, kompetencije su osobine visokih učilišta koji traže svoje mjesto na globalnom kompetitivnom tržištu. Studijski programi za 21.stoljeće traže osobe koje će znati obrazovati se tijekom života, rješavati probleme, koristiti informacijske izvore. Informacijska pismenost u visokoškolskom okruženju odvija se na relaciji knjižnica-nastava. Danas se susrećemo sa četiri glavna modela informacijskog opismenjavanja studenata.

a) Intrakurikularni ili ugniježđeni

Informacijska pismenost ugrađena je u ciljeve i ishode akademskog kolegija ili programa, te se provodi kroz suradnju akademskog osoblja i knjižničara. „U tom se pristupu podrazumijeva da će nastavnik mijenjati nastavne metode te sadržaj predmeta postavljanjem istraživačkog pitanja na koje studenti moraju sami pronaći odgovor, primjenjujući istraživačke metode, uspoređujući razne znanstvene, stručne i popularne izvore te koristeći razne stilove citiranja.“ Kolegij intrakurikularnog tipa jamči najbolje rezultate jer ne odvaja djelovanje bilo nastavnika, bilo knjižničara već ih povezuje.

b) Interkurikularni ili integrirani tip

Ovaj tip organizira knjižničar na zahtjev nastavnog osoblja, te se nudi kao dodatak kolegiju ili programu od jednog ili više školskih sati. Prisutnost studenata je obavezna. Zbog malog broja sati ni rezultati nisu zadovoljavajući jer bi informacijska pismenost trebala biti sustavni proces.

c) Ekstrakurikularni ili paralelni tip

Kod ovakvog tipa studenti se javljaju samoinicijativno. Informacijsko opismenjavanje provodi knjižnica izvan akademskog kurikulumu. Ovaj tip pruža ovladavanje osnovnim vještinama informacijske pismenosti.

d) Samostojeći tip

Informacijska pismenost zastupljena je kao samostalni kolegij, najčešće kao izborni predmet koji donosi bodove ili obvezni kolegij. Što se tiče sadržaja kolegija, on je u potpunosti posvećen informacijskoj pismenosti

3.3 Modeli informacijske pismenosti

Tijekom godina razvili su se i brojni modeli koji su različiti autori pokušali dati okvir za tumačenje informacijske pismenosti, ali i njezine praktične primjene. Bitno je naglasiti da je nužno razlikovati one koji su nastali kako bi se tumačili procesi sa stajališta vještina informacijske pismenosti i one modele koji su nastali u okviru studija koje su istraživale

informatijsko ponašanje i procese.⁴ Svaki model ima svoje karakteristike i specifičnosti te se razlikuje od ostalih modela koji ima svoj način i sistem kako funkcioniraju. Stoga se svaki model primjenjuje u situacijama za koje su predviđeni. U nastavku ću pokušati objasniti neke od relevantnijih modela koji su izravno vezani uz samo obrazovanje.

3.3.1 Modeli pretraživanja C. C. Kuhlthau – proces pretraživanja informacija i vođeno istraživanje

C.C. Kuhlthau model pretraživanja je model koji se koristi u procesu pretraživanja informacija, a potreban pri pokušaju dolaska do određenih podataka pri rađanju određenih projekata i programa. Važnost modela pretraživanja C. C. Kuhlthau Proces pretraživanja informacija (*Information search process*) i Vođeno istraživanje (*Guided inquiry*) je u tome što su utemeljeni na konstruktivističkoj teoriji.⁵ Model se sastoji od šest faza. Kod prve faze postavlja se pitanje koje bi trebalo biti i motivirajuće za početak određenog istraživanja. U drugoj fazi istraživač istražuje pitanje, tj. problem i sve skupa uz dodatna pitanja proširuje s obzirom na ulazak u temu. Treća faza je sređivanje i skupljanje znanja što može biti u dijelovima i nepovezanom sastavu s već postojećim znanjem. Četvrta faza bila bi prepoznavanje ključnih stvari i podjela početnog problema ili pitanja od onoga što se steklo tijekom istraživanja te istraživač postavlja hipoteze. Naredna je peta faza u kojoj se skupljaju podaci kojima se pronalaze konkretni odgovori prolaženjem prijašnjim fazama. Istraživač stiče osjećaj samopouzdanja i jasnoće tematike. Uz sve što se prolazi i osjeća dolazi do potrebe pomoći kako bi se ideja konkretizirala uz predočenje pronađenog i prezentiranog. U šestoj i zadnjoj fazi dolazi se do određenih zaključaka nakon koje slijedi pisanje za prikazivanje rezultata i završnice učenja. Kada je sve gotovo tada se pokreće samoprocjena i rekapitulacija kako bi se utvrdilo što je i kako istraženo i je li sve prošlo prema planu i programu, te jesu li postignuti otprilike rezultati koji istraživača zadovoljavaju.

3.3.2 Model prikupljanja bobica (berrypicking model) M. Bates

Model

prikupljanja bobica je model koji je vrlo važan i koji može ponuditi preporuke za strukturiranje programa informacijske pismenosti te je važan i za karakterizaciju informacijske pismenosti i modela. Ovaj model predložila je Marcia Bates 1989. godine. Svi oni koji koriste ovaj proces analiziraju i nailaze na mnoge izvore. Pri susretu sa svakom

⁴ Golenko, Dejana. Model intrakulikularnog pristupa informacijskoj pismenosti na visokoškolskoj razini u području prava. (dok.dis., Filozofski fakultet Sveučilišta u Zadru, 2016), 37.

⁵ Golenko, Dejana. Model intrakulikularnog pristupa informacijskoj pismenosti na visokoškolskoj razini u području prava. (dok.dis., Filozofski fakultet Sveučilišta u Zadru, 2016), 39.

novom informacijom razvijaju se nove predodžbe i dolazi do novih ideja koje potiču pronalaženje novih kanala pri istraživanju, a pitanje obično ostaje koje je i postavljeno. Model se manifestira kroz prolaženje raznim izvorima i traženja informacija. Istraživač u ovom slučaju ne mora znati sve u detalje i način funkcioniranja cijelog sustava već mu je dovoljno da zna dio koji ga interesira. Kada posjećuje razna mjesta koja ga interesiraju od svakoga uzme malo, nešto što mu treba i što ga interesira kako bi prikupio sve ono što mu treba i objedinio u jednu cjelinu. Ne očekuje se da istraživač poznaje prirodu cjelokupnog problema i istraživačka pitanja, već da razumije samo jedan njegov dio koji je dovoljan kako bi mogao istraživati. Dio koji istraživač poznaje koristi kako bi došao do svega onoga što mu treba, pa na taj način informacije „skuplja kao bobice“.Kroz ovaj model može se zaključiti da se informacijska pismenost mora gledati kao skup vještina, stavova, iskustava i stanja koja se povezuju s traženjem i korištenjem informacija kroz informacijsku pismenost.

3.3.3 Model Šest velikih vještina

Navedeni model su razvili Eisenberg i Berkowitz, sastoji se od 6 faza, te je izrastao iz projekta u kojemu je ispitivana potreba za modelom u rješavanju problema.. Spomenutih šest faza su slijedeće: „definiranje zadatka, strategije traženja informacija, pretraživanje i pristup, korištenje informacijama, sinteza i vrednovanje“. Faza definiranja zadatka sastoji se od identificiranja informacijskih potreba i definiranja informacijskog problema. Strategije traženja informacija sastoji se od odabira onog najboljeg i određivanja svih mogućih izvora. Pretraživanje i pristup sastoji se od pronalaženje informacija u izvorima i intelektualno fizičkog pretraživanja informacija. Faza korištenje informacijama sastoji se od potreba za relevantnim informacijama potrebno je prepoznati i izvesti kao i od mišljenja kako informacije treba pročitati, vidjeti, čuti, opipati i uključiti se u njih. Sinteza se sastoji od predstavljanja informacija i organiziranja informacija iz više izvora. Faza vrednovanja sastoji se od ocjenjivanja samog procesa te i od ocjenjivanja pronađenog i predstavljenog.

4. Pregled istraživanja

4.1. Visokoškolska razina

Vještine informacijske i infomatičke pismenosti studenata Informacijskih znanosti u Osijeku: Pilot istraživanje

Autori: Andrea Jokić, Dragana Koljenik, Sanjica Faletar Tanacković, Boris Badurina

Istraživanje je provedeno na Filozofskom fakultetu u Osijeku među studentima preddiplomskog i diplomskog studija informacijskih znanosti.⁶ Anketirani su studenti prve godine preddiplomskog i studenti prve godine diplomskog studija kroz sustav za učenje na daljinu Moodle te prijavom na kolegij Pilot projekt nalaze materijale za testiranje i upute. Istraživanje razine informacijske pismenosti odvijalo se kroz pet zadataka. Prvi zadatak je trebao ispitati sposobnost za definiranje potrebe za informacijom, drugi sposobnost studenta da učinkovito prikupi potrebne informacije, odabere metode istraživanja i uklopi strategije pretraživanja. Treći zadatak je ispitivao sposobnost kritičke procjene informacije i informacijskih izvora. Zatim, u četvrtom zadatku se traži kako „informacijski pismen student učinkovito koristi informacije za postizanje zadanih ciljeva“ te se ispitivalo koliko „informacijski pismen student razumije etička, pravna i socioekonomska pitanja povezana s informacijom i informacijskom tehnologijom“. Prvi zadatak bolje su riješili studenti diplomskog studija (69,23 posto) dok su studenti preddiplomskog ostvarili slabiji rezultat (55,35 posto). U prvom dijelu drugog zadatka od strane preddiplomskih studenata nitko nije riješio zadatak dok je uspješnost diplomskih studenata bila 62,53 posto. Što se tiče drugog dijela zadatka studenti diplomskog su također bili značajno uspješniji (51,92 posto) od svojih mlađih kolega (28,57 posto). Kod trećeg zadatka koji se odnosio na relevantnost online izvora obje grupe su pokazale zadovoljavajuće rezultate, diplomski (84,61 posto) i preddiplomski (60,71). U četvrtom zadatku preddiplomski studenti su iznenađujuće učinkovitije koristili prikupljene informacije (67,85 posto) naspram diplomskih studenata (38,46 posto). Zadnji zadatak se odnosio na razumijevanje etičkih, pravnih i socioekonomskih pitanja povezanih s informacijskom pismenošću te su obje razine studenata bile podjednako uspješne. Samo istraživanje pokazalo je relativno očekivane rezultate, odnosno bolju prolaznost diplomskih studenata naspram preddiplomskih.

⁶ Jokić, Andrea. Koljenik, Dragana. Faletar Tanacković, Sanjica. Vještine informacijske i infomatičke pismenosti studenata Informacijskih znanosti u Osijeku: Pilot istraživanje // VBH 59, 2/3 (2016), 63-92 str.

Vještine informacijske pismenosti studenata na razmjeni: Uvođenje novog obveznog kolegija

Autor: Marianne Dube

Škola ekonomije Hanken u Helsinkiju je međunarodno sveučilište koje ima suradnju s ostalim sveučilištima iz cijelog svijeta.⁷ To je prvo sveučilište koje je uvelo obveznu razmjenu za svoje studente tijekom semestra. Međunarodna suradnja je veoma bitna, stoga Hanken sveučilište svake godine prima 160 studenata na razmjeni u svoja dva kampus u gradovima Helsinki i Vassa. Od 2005. godine Hanken je razvio sveobuhvatan program informacijske pismenosti za studente. Tijekom prve godine studija studenti se poučavaju pravilima i tehnikama citiranja, korištenje bazama podataka i metodama pretraživanja, te su zbog toga nastavnici podigli svoje standarde ocjenjivanja kod pismenih zadataka. Međutim Međunarodni ured je primjetio da mnogi studenti na razmjeni odustaju od kolegija ili ga jednostavno loše odrađuju. Štoviše, zabilježeni su slučajevi plagiranja. Iako partnerska sveučilišta koja surađuju s Hankenom su izrazito uspješna, neki od njihovih studenata nisu imali prethodnog iskustva u pisanju radova koristeći referentne tehnike ili pretraživanje baza podataka. Kao rezultat toga Ured za studijske poslove, Centar za istraživanje i međunarodne poslove i sama knjižnica su odlučili predstaviti obavezni kolegij orijentacije koji između ostalog uključuje modul informacijske pismenosti. Kolegij za studente na razmjeni je uveden u jesen 2016, te je bio produžen tako da se modul informacijske pismenosti sastojao od predavanja u učionici i dodatnog pismenog zadatka. Po završetku kolegija studenti su dobili 1 ECTS bod. Navedeni modul unutar kolegija predavalo je osoblje knjižnice u računalnim učionicama. Studenti su učili osnove pravila citiranja, te pisanje akademskih radova uz pomoć baza podataka. Načini pretraživanja i vrednovanje samih izvora su također raspravljani tijekom predavanja. Dodatni materijali za samostalno učenje bili su online dostupni. Zadatak za kolegij je bio napisati kratki esej koji se sastojao od dva dijela. U prvom, studenti su morali napisati esej slobodne teme, ali da je povezan s Finskom, te su se morala koristiti pravila citiranja. U drugom dijelu morali su opisati svoja očekivanja od vremena provedenog na razmjeni. Također, ukoliko student ne bi prošao zadatak, bila im je ponuđena opcija prepravka svog rada, ali tek nakon prvog kruga ocjenjivanja. Što se tiče rezultata, svi su studenti položili kolegij, bilo u prvom pokušaju ili nakon prepravka svog rada. Treba

⁷ Dube, Marianne. Information Literacy Skills for Incoming Exchange Students: Introducing a New Mandatory Course // Information Literacy in the Workplace : 5th European Conference, ECIL 2017, Saint Malo, France, September 18-21, 2017, Revised Selected Papers / Sonja Špiranec, Serap Kurbanoglu, Joumana Boustany, Esther Grassian, Diane Mizrachi, Loriene Roy, Denis Kos: Cham : Springer International Publishing : Imprint : Springer, 2018.str.39

napomenuti da je bilo manje odustajanja od samog kolegija, te nije bio zabilježen nijedan slučaj plagiranja. Nekoliko učitelja dalo je pozitivno povratne informacije o radu sa studentima na razmjeni. Broj studenata s razmjene koji su prijavili da su vrlo zadovoljni knjižničnim uslugama porastao je s 37 na 67 posto u odnosu na jesen 2015. Orijehtacijski kolegij uspješno je poboljšao vještine informacijske pismenosti studenata, te obogatio njihovo studijsko iskustvo na Hanken sveučilištu.⁸

Informacijska pismenost studenata Sveučilišta Masaryk i procjena tečaja na razini cijelog kampa

Autori: Pavla Kovářová, (Sveučilište Masaryk, Brno, Češka)

Navedeno istraživanje odvalo se na Sveučilištu Masaryk u Brnu, potaknuto rezultatima nacionalnog vrednovanja za informacijsku pismenost, koje je identificiralo brojne probleme vezane uz kompetencije čeških studenata. Istraživanje je imalo dva povezana cilja.⁹ Primarni cilj je bio odrediti samu razinu informacijske pismenosti studenata Sveučilišta Masaryk pomoću testa. Drugi cilj je bio identificirati promjene u vještinama studenata nakon online tečaja u trajanju jednog semestra usporedbom testova prije i poslije testova. Rezultati bi trebali biti pokazani u nastavnom programu ili u ocjenjivanom tečaju kako bi se unaprijedilo obrazovanje u područjima koja su prepoznata kao ona nedovoljnih vještina. Podaci su prikupljeni korištenjem online upitnika u jesenskom semestru 2016. i 2017. godine (prvi testovi su provedeni dva tjedna nakon početka svakog semestra, a drugi testovi nakon perioda učenja u prosincu ili veljači). Oba su testa raspodijeljena studentima koji su pohađali tečaj za vrijeme prikupljanja podataka. Prikupili smo 1287 odgovora u prvim testovima i 550 odgovora u drugim testovima od svih devet fakulteta Sveučilišta Masaryk. Što se tiče rezultata, u samostalnoj procjeni, studenti su rekli kako su najbolji u pretraživanju Interneta, definiranju teme i obradi formalnog teksta. S druge strane, rad s bazama podataka, stvaranje teksta i dijeljenje samostalnog rada su dobili najlošije rezultate na samostalnoj procjeni. U prvom testu, studenti su imali najviše problema s korištenjem usluga knjižnica, samo-prezentaciji i vizualizaciji, dok su najmanje problematične teme bile održivost izvora, društvene mreže i struktura dokumenata. Nakon tečaja, najgori rezultati su bili vezani uz pitanja o vrsti teksta, tražilicama, obliku teksta i vizualizaciji. Naprotiv tome, pohrana

⁸ Isto

⁹ Kovářová, Pavla. Information Literacy of Masaryk University Students and Evaluation of Campus-wide Course // Information Literacy in Everyday Life : 6th European Conference, ECIL 2018, Oulu, Finland, September 24–27, 2018, Revised Selected Papers / Sonja Špiranec, Serap Kurbanoglu, Maija-Leena Huotari, Esther Grassian, Diane Mizrachi, Loriene Roy, Denis Kos: Cham Springer International Publishing Cham Springer 2019. str. 399-408

podataka i sigurnosne kopije, procjena resursa i orijentacija unutar dokumenata su imali najbolje rezultate. Upareni t-test je pokazao statistički znatno poboljšanje vještina.¹⁰

Kolegij „Informacijska pismenost“– Percepcija studenata i profesora Sveučilišta u Zadru

Autori: Rubinić, Dora; Stričević, Ivanka; Juric, Mate (Sveučilište u Zadru)

Kolegij se temeljio na ACRL standardu iz 2000. godine, te je bio strukturiran kao skup praktičnih vježbi, te je bio namijenjen studentima različitih odjela.¹¹ Cilj istraživanja je bio ispitati mišljenja nastavnika i studenata o kompetencijama za informacijsku pismenost koja su zastupljena u krurikulumu samog kolegija, te ispitati mogućnost buduće suradnje između nastavnika i knjižničara s ciljem da studenti steknu navedene kompetencije. Koristile su se dvije metode, anketa i intervju, a uzorak su bili polaznici kolegija, odnosno 53 studenta s odjela društvenih i humanističkih znanosti, te 20 članova sveučilišta sa navedenih odjela. Rezultati su pokazali da nastavnici i studenti smatraju da kod samih studenata nedostaju navedene kompetencije, te da će im ovaj kolegij pomoći u akademskom radu. Nastavnici smatraju da je kolegij koristan, te su spremni surađivati u cilju poboljšanja vlastitih kolegija. Iako, priznaju da im nedostaju vještine informacijske pismenosti, predlažu dodatne radionice u u samoj nastavi (pretraživanje baza podataka), uz suradnju s knjižničarima. Nastavnici su izrazili da prije samog intervjuja nisu bili u potpunosti upoznati sa sadržajem kolegija, te da nisu bili svjesni moguće suradnje s knjižničarem u cilju boljeg podučavanja informacijske pismenosti. Istraživanje je pokazalo da sam kolegij ne može biti dovoljan, ali može biti značajan prvi korak ka razvoju u zajedničkoj suradnji podučavanja informacijske pismenosti.¹²

Informacijska pismenost-Samoučinkovitost studenata medicine

Autori: Ann De Meulemeester, Jan De Maeseneer, Renaat Peleman , Heidi Buysse (Sveučilište u Ghentu,Belgija), Sven De Maeyer (Sveučilište u Antwerpenu, Belgija)

¹⁰ Isto

¹¹ : Rubinić, Dora; Stričević, Ivanka; Juric, Mate. Information Literacy Course – The Perception of Students and Professors: University of Zadar Case // Worldwide Commonalities and Challenges in Information Literacy Research and Practice: European Conference on Information Literacy, ECIL 2013 Istanbul, Turkey, October 22-25, 2013, Revised Selected Papers / Kurbanoglu, Serap ; Grassian, Esther ; Mizrachi, Diane ; Catts, Ralph ; Špiranec, Sonja (ur.). Cham, Heidelberg, New York, Dordrecht, London : Springer International Publishing, 2013., 528-534

¹² Isto

U medicinske nastavne programe sve se više ulaže truda u cjeloživotno obrazovanje svojih studenata, kako bi pouzdano pronalazili, izabirali i koristili kvalitetne informacije u kliničkom odlučivanju.¹³ Istraživanje analizira razvoj samoučinkovitosti informacijske pismenosti studenata medicine i mjeri razlike među studijskim godinama. Podaci su prikupljeni unutar 6-godišnjeg kurikuluma (ukupno 1192 studenta), kroz četiri kontinuirane akademske godine (2011-2015). Studenti su ocjenjivali svoju samoefikasnost informacijske pismenosti na provjerenim ljestvicama za učinkovitost IP unutar medicine. U 2016. godini, istraživanje je završeno s kvalitativnim dijelom kako bi se kontekstualizirali kvantitativni rezultati. Također su provedene statističke analize kroz model 5 faktora: (S): 'Evaluacija i obrada informacija' (S1); 'Vještine medicinske informacijske pismenosti' (S2); 'Pretraživanje i pronalaženje informacija' (S3); 'Korištenje knjižnice' (S4); i 'Bibliografija' (S5). Rezultati su potvrdili utjecaj podučavanja informacijske pismenosti na studente, naročito za kategorije S2, S4 i S5. Čini se da razvoj prema više specijaliziranim vještinama informacijske pismenosti utječe na samu svijest studenata, a i time na samoefikasnost. Također učinkovitost informacijske pismenosti se povećava u kasnijim studijskim godinama. Istraživanje naglašava potrebu za integriranjem vještina informacijske pismenosti u nastavni plan i program, ali u pravo vrijeme i prilagođeno određenim razinama. Može se pretpostaviti da je kontinuirano obrazovanje s praksom i povratnim informacijama od svojih kolega potrebno za razvoj i zadržavanje medicinske informacijske pismenosti studenata.¹⁴

Informacijsko opismenjavanje studenata medicine kroz izborne predmete: Praksa Središnje medicinske knjižnice i Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
Autori: Helena Markulin, Jelka Petrak

Središnja medicinska knjižnica samostalno je oblikovala dva izborna predmeta „Kako izraditi diplomski rad“ i „Važno je naći valjan dokaz“. Kolegiji, od kojih svaki traje 25 sati i većinom se provodi u obliku vježbi, sudjeluju knjižničari i nastavnici temeljnih i kliničkih predmeta.¹⁵ Što se tiče istraživanja, ono je provedeno u svibnju 2018. godine na 30 ispitanika treće godine polaznika izbornog predmeta. Upitnik je sadržavao sedam pitanja s mogućnošću

¹³ De Meulemeester, Ann ... (et al.). Information Literacy Self-Efficacy of Medical Students: A Longitudinal Study // Information Literacy in Everyday Life : 6th European Conference, ECIL 2018, Oulu, Finland, September 24–27, 2018, Revised Selected Papers / Sonja Špiranec, Serap Kurbanoglu, Maija-Leena Huotari, Esther Grassian, Diane Mizrachi, Lorie Roy, Denis Kos: Cham Springer International Publishing Cham Springer 2019. str. 264-272

¹⁴ Isto

¹⁵ Markulin, Helena. Petrak, Jelka. Informacijsko opismenjavanje studenata medicine kroz izborne predmete: Praksa Središnje medicinske knjižnice i Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. // VBH 55, 3/4(2012), 17-28 str.

višestrukog izbora odgovora te pitanja otvorenog tipa. Rezultati ankete su pokazali da su ispitanici zadovoljni programom izbornog predmeta jer daje nova znanja ,većina do sada nije poznavala njegov sadržaj te sama prezentacija programa im je dosta jasna i zanimljiva. Razlog zbog kojeg bi preporučili taj izborni predmet slijedećim generacijama je novo znanje koje koristi u studiranju i budućem radu. Iskustvo Središnje medicinske knjižnice potvrđuje da model izbornih predmeta u visokoškolskim knjižnicama daje prostor za provođenje programa informacijske pismenosti u suradnji s nastavnicima matične ustanove.

Utjecaj knjižničnih tečajeva na pretraživačko ponašanje i akademski razvoj studenata

Autori: Torunn Skofsrud Boger, Hanne Dybvik, Anne-Lise Eng , Else Helen Norheim (Sveučilište Oestfold, Halden, Norveška)

Za navedeno istraživanje autori su izveli dvije studije čiji je cilj bio istražiti kako studenti na Sveučilištu Oestfold College u Norveškoj opisuju i procjenjuju utjecaj knjižničarskih tečajeva o informacijskoj pismenosti na njihovo studiranje.¹⁶ Da bismo to učinili, napravili smo dvije kvalitativne studije; intervju i promatranje učenika o njihovim vještinama pretraživanja informacija, kritičkoj upotrebi izvora i referentnoj tehnici. Započeli smo anketiranjem i promatranjem 19 studenata prve godine sestristva i učiteljskog studija. Devet učenika je pohađalo tečaj, a deset nije. Polstrukturirani intervjui trajali su oko 20 minuta. Tijekom intervjua ispitivale su se mišljenja učenika o raznim temama vezanim uz informacijsku pismenost. Također smo promatrali iste studente dok su u knjižnici pretraživali informacije, koje je bilo ograničeno na 30 minuta. Usporedili smo rezultate učenika koji su pohađali knjižnični tečaj s onima koji nisu. Rezultati tečaja nisu imali očekivani utjecaj na ponašanje studenata, jer su postojale samo neznatne razlike između dvije skupine. Nakon navedene studije koja je bila predstavljena na ECIL konferenciji 2013. godine, dvije godine kasnije izveli smo naknadno istraživanje kako bismo utvrdili da li se pretraživačko ponašanje studenata promijenilo. Ovaj put smo intervjuirali i promatrali 12 studenata treće godine koji su svi sudjelovali u našem prvom istraživanju. U razdoblju nakon prvog ispitivanja, studenti sestristva pohađali su redovne tečajeve informacijske pismenosti dok studentima učiteljskog studija nije pružena ista prilika. Identične su teme ispitane u drugom istraživanju, pored toga, tražili smo njihovo mišljenje o samom tečaju. Odgovori su bili različiti, ali nijedan od njih nije pridavao velike zasluge tečaju za njihov akademski uspjeh. Međutim, uspoređujući

¹⁶ Boger, Torunn Skofsrud ... (et al.). Library Instruction's Influence on Students' Search Behavior and Academic Development // Information Literacy : Third European Conference, ECIL 2015, Tallinn, Estonia, October 19-22, 2015, Revised Selected Papers / Sonja Špiranec, Sirje Virkus, Serap Kurbanoglu, Esther Grassian, Diane Mizrachi, Loriene Roy, Denis Kos: Cham : Springer International Publishing AG, 2016. str.115

studente koji su tijekom cijele studijske godine pohađali redovite nastavu u knjižnicu s onima koji su pohađali nijedan ili samo jedan nastavni sat, otkrili smo da se dvije skupine razlikuju više nego u prvom istraživanju. Rezultati pokazuju da su studenti koji su redovno pohađali predavanja o informacijskoj pismenosti imali bolje razumijevanje svog pretraživačkog ponašanja, pretraživali su više baza podataka, te su manje govorili o Googleu kao samom izvoru informacija. Nadalje, rezultati studije upućuju na određene razlike između studija sestrištva i učiteljskog studija u pogledu akademskih potreba. Dok su studenti sestrištva dužni čitati i koristiti akademske članke u svojim zadacima, za studente učiteljskog studija nisu obvezni. Istraživanje je pokazalo razlike između dvije skupine studenata njihov broj sati koji su pohađali na samom tečaju, a to proizlazi iz njihovih akademskih potreba. Kroz ove studije stekli smo nove ideje kako dalje razvijati svoje podučavanje, poput stvaranja Googlea kao polazne točke u našim predavanjima o IP. Pored toga, rezultati naše studije naučili su nas da naša predavanja o IP trebaju biti kraća, usredotočena na samo nekoliko tema i biti dostavljena „upravo na vrijeme“.¹⁷

Knjižnice u službi informacijskog opismenjavanja: stanje u visokoškolskim knjižnicama osječkog Sveučilišta

Autor: Kornelija Petr Balog, Zetović, Josipa; Plaščak, Bernardica

Istraživanje provedeno kroz veljaču i ožujak 2013.godine među voditeljima visokoškolskih knjižnica Sveučilišta J.J.Strossmayera u Osijeku trebalo je prikazati što sami knjižničari misle o informacijskom opismenjavanju svojih korisnika te provode li ga i kroz koje sadržaje.¹⁸ Sama metoda istraživanja bio anketni upitnik podijeljen u tematske skupine. Pretpostavke s kojima se krenulo bile su da knjižničari Sveučilišta u Osijeku ne rade na sustavnom i planiranom informacijskom opismenjavanju te da rezultate ne vrednuju na adekvatan i transparentan način za matičnu ustanovu. Do odgovora na postavljene hipoteze trebalo se doći putem slijedećih pitanja:

- 1 Osjećaju li se knjižničari dovoljno kompetentnima za provođenje informacijskog opismenjavanja svojih korisnika?
2. Koliku važnost informacijskom opismenjavanju pripisuju matične ustanove u svojoj dokumentaciji, a koliku njihove knjižnice?

¹⁷ Isto

¹⁸ Petr Balog, Kornelija; Zetović, Josipa; Plaščak, Bernardica. Knjižnice u službi informacijskog opismenjavanja: stanje u visokoškolskim knjižnicama osječkog Sveučilišta. // Knjižnice: Kamo i kako dalje? / 13. dani specijalnih i visokoškolskih knjižnica, Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2014. str. 215-230

3. Na koje načine knjižnice provode informacijsko opismenjavanje odnosno edukaciju korisnika i u kojim uvjetima?
4. Postoji li odgovarajuća suradnja s nastavnim osobljem?
5. Na kakve poteškoće nailaze knjižnice prilikom provođenja informacijskog opismenjavanja odnosno edukacije korisnika?

U zaključcima istraživanja možemo naglasiti činjenicu da više od polovice ispitanika osjeća se samo djelomično kompetentno za informacijsko opismenjavanje, u pravilu su to zaposlenici sa završenim izvanrednim studijem knjižničarstva i relativno kraćim radnim stažem (10-tak godina). Matične ustanove u dokumentima ureda za kvalitetu spominju informacijsku pismenost a same knjižnice najčešće u svojim pravilnicima o radu. Sve knjižnice provode nekakav model informacijske pismenosti iako kod većine ne postoji točan plan edukacije koja je kod svih knjižnica individualna a dobar dio ih organizira u okviru kolegija te radionica u prostoru knjižnice. Suradnja s nastavnim osobljem se smatra vrlo važna stavka u informacijskoj pismenosti i knjižničari je vrednuju kroz povratnu informaciju nastavnika. Poteškoće se vide u opterećenju knjižničnog osoblja tekućim poslovima ali i neodgovarajućom informatičkom podrškom.

4.2. Primarno i sekundarno obrazovanje

Finsko zdravstveno obrazovanje u školi promatrano kroz prizmu informacijske pismenosti

Autori: Noora Hirvonen, Laura Palmgren-Neuvonen, Tuula Nygård, Anna-Maija Huhta , Maija-Leena Huotari (Sveučilište u Oulu, Finska)

U Finskoj, zdravstveno obrazovanje je uključeno u temeljni kurikulum osnovnog obrazovanja gdje se predlaže promicanje zdravstvene pismenosti učenika.¹⁹ U ovom istraživanju, proučavamo finsko zdravstveno obrazovanje u školama iz perspektive informacijske pismenosti koja se shvaća kao sposobnost potrebna za pristup, procjenu i korištenje informacija. Te vještine su izrazito važne u kontekstu zdravlja, budući da se informacije u ovom području znanja dobivaju iz različitih izvora te se dinamično mijenjaju. Glavni materijal ovog kvalitativnog istraživanja se sastoji od pisanih dokumenata, odnosno posljednjeg finskog temeljnog kurikuluma cjelokupnog obrazovanja te udžbenika zdravstvenog obrazovanja.

¹⁹ Hirvonen, Noora ... (et al.). Finnish School Health Education Viewed through an Information Literacy Lens // Information Literacy in Everyday Life : 6th European Conference, ECIL 2018, Oulu, Finland, September 24–27, 2018, Revised Selected Papers / Sonja Špiranec, Serap Kurbanoglu, Maija-Leena Huotari, Esther Grassian, Diane Mizrachi, Lorie Roy, Denis Kos: Cham Springer International Publishing Cham Springer 2019. str.154-165

Podaci su obrađeni pomoću analize kvalitativnog sadržaja vođene teoretskim konceptima informacijske pismenosti. Nadalje, koristili smo etnografske podatke (promatranje, video snimke i intervju učitelja i studenata) prikupljene u tri učionice zdravstvenog obrazovanja u finskim školama u svrhu pokazivanja kako su ideje tih dokumenata provedene u praksi.²⁰ Iako se koncept informacijske pismenosti ne koristi eksplicitno unutar temeljnog kurikulumu, postoje usko povezani ciljevi učenja. Rezultati su pokazali da ovo istraživanje povećava naše razumijevanje načina na koji školsko zdravstveno obrazovanje može pridonijeti informacijskoj pismenosti mladih ljudi u kontekstu zdravlja, što je zapravo zdravstvena informacijska pismenost. Učionice zdravstvenog obrazovanja imaju potencijal služiti kao učinkovita područja obrazovanja informacijske pismenosti a i sami učitelji.

Istraživanje informacijske pismenosti učenika (studija slučaja Srednje škole dr. Antuna Barca u Crikvenici)

Autor: Tea Dražić

Navedeno istraživanje odvijalo se u srednjoj školi dr. Antuna Barca u Crikvenici i obuhvaćalo je maturante četverogodišnjeg i trogodišnjeg programa.²¹ Cilj je bio ispitati razinu informacijske pismenosti, utvrditi postojeće stanje te poboljšati suradnju cjelokupnog odgojno-obrazovnog procesa. Metodom anonimnog anketnog upitnika nastojalo se utvrditi istinitost četiri hipoteze:

1. „Maturanti se više koriste internetom nego knjižnicom za potrebe pretraživanja
2. lako pretražuju izvore za svoje informacijske potrebe,
3. znaju kako se koristiti pronađenim informacijama,
4. Maturanti četverogodišnjeg usmjerenja informacijski su pismeniji od maturanata trogodišnjeg smjera obrazovanja“

Što se tiče prve hipoteze ona je potvrđena kao točna što je i očekivano s obzirom na današnje okruženje tehnologijom .Analiza odgovora vezanih za drugu hipotezu odbacuje njenu točnost jer se ustanovilo da ispitanici nailaze na poteškoće odnosno oslanjaju se samo na jedan izvor informacija ,Internet ,nisu sigurni u vjerodostojnost istih te ne poznaju pravila pretraživanja. I kod treće hipoteze opovrgava se njena ispravnost jer učenici ne koriste provjerene informacije za učenje a i ne poznaju etičko ponašanje (autorska prava). Četvrta hipoteza potvrđuje da su

²⁰ Isto

²¹ Dražić, Tea. Istraživanje informacijske pismenosti učenika studija slučaja Srednje škole dr. Antuna Barca u Crikvenici. (diplomski rad, Filozofski fakultet u Rijeci, Sveučilište u Rijeci, 2016).

maturanti četverogodišnjeg programa (smjer opća gimnazija i ekonomist) informacijski pismeniji od maturanata trogodišnjeg programa (strojarskog ili ugostiteljskog usmjerenja) međutim s obzirom na rezultate istraživanja ne posjeduju zadovoljavajuću razinu informacijske pismenosti.

Podučavanje i učenje informacijske pismenosti u srednjim školama u Vijetnamu

Autori: Huyen Thi Ngo, Geoff Walton , Alison Pickard (Sveučilište Northumbria, Newcastle, Velika Britanija)

Pružanje visoke razine informacijske pismenosti učenicima je ključna misija obrazovnih institucija.²² Iako postoji puno saznanja o informacijskoj pismenosti diljem svijeta u državama kao što su SAD, Australija, UK, Afrika pa čak i neke države na Dalekom Istoku, malo je razumijevanja za takvu pismenost u Vijetnamu. Stoga se ovaj projekt bavi tom razlikom istraživanjem praksi podučavanja i učenja informacijske pismenosti u vijetnamskim srednjim školama. Istraživanje koristi pristup različitih metoda koje obuhvaća tri faze. Prva faza obuhvaća upitnik s više odgovora kako bi se procijenila informacijska pismenost učenika te kako bi se istražile njihove mogućnosti samostalne procjene. Istraživanje koristi standarde za učenje u 21. stoljeću koje je razvilo Američko društvo školskih knjižničara (AASL) kao alat za mjerenje trenutnih vještina IP učenika. Međutim, istraživanje je proširilo originalni AASL model dodavanjem još jednog standarda, odnosno „Korištenje stranih jezika kako bi se učinkovito bavilo informacijama“ zbog posebnih karakteristika nastavnih programa države. Procjena koristi indikatore za svaki standard kako bi izmjerila četiri komponente IP koje uključuju razvoj strategija traženja, procjenu izvora informacija, etičko korištenje informacija i korištenje engleskog jezika prilikom uporabe informacija. Učenici koji su odabrani za sudionike u ovom istraživanju su sudjelovali u polu-strukturiranim intervjuima unutar druge faze. Treća faza je uključivala profesionalne intervjuje (knjižničari, učitelji i administratori) i pregled dokumenata koji prikupljaju podatke iz izvještaja knjižnice, školskih politika i smjernica, nastavnih programa te učiteljskih resursa. Istraživanje je obuhvatilo dvije vijetnamske srednje škole uključujući jednu javnu i jednu privatnu školu kao sudionike u studiji. Ovaj rad predstavlja značajna saznanja procjene IP i praksu podučavanja i učenja IP u

²² Ngo, Huyen Thi, Walton, Geoff, Pickard, Alison. Teaching and Learning Information Literacy in Upper Secondary Schools in Vietnam // Information Literacy : 4th European Conference, ECIL 2016, Prague, Czech Republic, October 10-13, 2016, Revised Selected Papers / Sonja Špiranec, Serap Kurbanoglu, Hana Landová, Esther Grassian, Diane Mizrachi, Loriene Roy, Denis Kos: Cham : Springer International Publishing AG, 2017. str.499-508

tim školama. Rezultati pokazuju da velik broj učenika ima temeljno znanje i vještine iz IP kako bi se mogli baviti informacijama. Međutim, njihove vještine IP nisu sveobuhvatno razvijene; procjena izvora informacija je posebna slabost. Nadalje, učenička samostalna procjena vlastitih vještina IP je bila znatno veća no što su pokazali na ispitu. Dodatno, dječaci su imali bolju samostalnu procjenu od djevojaka, ali su bili lošiji na ispitu. Postoje dva glavna razloga koja uzrokuju različite rezultate IP, uključujući i učeničku svijest o IP i njihovo samostalno stjecanje IP. Posebno, učenici koji imaju veću inicijalnu svijest o IP također imaju i bolje rezultate na ispitu IP. Nadalje, učenici koji su uključeni u aktivnosti u školi i izvan nje u svrhu razvoja svojih vještina IP također imaju bolje rezultate. Slabost u učeničkim sposobnostima IP može biti zbog toga što te škole u praksi nemaju nikakve formalne programe IP. Postoje tri glavna razloga koja dovode do manjka inicijative IP uključujući vremensko ograničenje, metode podučavanja i problem resursa. Vremensko ograničenje je rezultat osobnog dolaska na predavanja i strogog rasporeda učenja. Također, iako se škole odmiču od transmisijskog pristupa u podučavanju prema aktivnijim metodama učenja i podučavanja, čini se da još uvijek daju prednost tradicionalnim pristupima.²³

Informacijska praksa kroz povezane dimenzije s webom 3.0 u osnovnoj š

Autor: Andreja Zubac

Pilot-istraživanje provedeno je 2015. godine kombiniranim metodama (kvalitativnom i kvantitativnom) na slučajnom uzorku od 20 ispitanika osmog razreda (14 i 15 godina) u osnovnoj školi u Osijeku. Svrha istraživanja je bila ispitati poznavanje koncepta informacijske pismenosti i njezinu upotrebu od strane učenika.²⁴ U prvom dijelu istraživanja anketom s poluotvorenim pitanjima tražilo se: poznavanje pojma informacijske pismenosti, uporaba interneta u obrazovne svrhe, pronalaženje informacija na internetu za potrebe učenja u školi, način na koji učenici stvaraju novo znanje na internetu, uporaba kreativnih aplikacija Zoobe i Prezi, vrednovanje samih informacija te online komunikacija s knjižnicom. Drugi dio istraživanja je ostvaren metodom intervjua. Učenici su kroz vrijeme od 45 minuta dobili zadatak da pronađu pouzdane informacije o zadanoj temi, vrednuju kritički te saznanja kratko prenesu u aplikaciju Zoobe 3D i predstave drugim učenicima. Rezultati same ankete su pokazali da većina učenika zna pronaći i vrednovati tražene informacije na web-u međutim ne poznaju koncept informacijske pismenosti te nemaju potrebu za online komunikacijom s

²³ Isto

²⁴ Zubac, Andreja. Informacijska praksa kroz povezane dimenzije s Webom 3.0 u osnovnoj školi // Knjižnica, 61, 3 (2017), 113-140 str.

knjižnicom. Što se tiče praktičnog dijela učenici su pokazali da su usvojili potrebne vještine kojima ih je podučio stručni suradnik odnosno knjižničar te da znaju prenijeti stečeno znanje u informacijsku praksu.

Da li školska knjižnica čini razliku u informacijskoj pismenosti i čitalačkim navikama učenika osmih razreda ? Komparativno istraživanje u južnoj Italiji

Autori: Luisa Marquardt (Sveučilište u Rimu, Italija)

Mnoga istraživanja dokazuju koliko je školska knjižnica korisna za sam proces učenja i čitanja, te za samu informacijsku pismenost.²⁵ Ovaj rad predstavlja istraživačke rezultate komparativne i kvalitativne studije koja je proučavala utječe li, i koliko školska knjižnica na obrazovanje učenika osmih razreda. Odabrana su dva sela jedne pokrajine u južnoj Italiji sa sličnim socio-ekonomskim karakteristikama. Prvoj školi (A) je pružena dvostruko funkcionalna knjižnica koja je služila i školi i općoj populaciji; dok druga škola (B) uopće nije imala knjižnicu. Oba sela imaju jednu osnovnu školu iste veličine. Svi učenici osmih razreda (81) su pozvani da popune upitnik o navikama čitanja. Škola „A“ je vrlo rano usvojila „Big6“ model u Italiji te ga već dugi niz godina primjenjuje u školskoj knjižnici kako bi pripremila učenike za srednju školu i da bi se uspješno suočili s mnogim izazovima novih školskih iskustava, uključujući i sve veću kompleksnost predmeta i rješavanje problema pomoću informacija. Učitelj i knjižničar, s više od 20 godina iskustva u radu i kao učitelj i kao voditelj knjižnice, pruža edukaciju o čitanju i informacijskoj pismenosti koje su međusobno isprepletene kako bi omogućio svojim učenicima vještine koje su danas potrebnije više nego ikada. Drugi upitnik o knjižnici je omogućen samo onim učenicima osmih razreda (45) koji se svakodnevno susreću s knjižnicom. Nadalje, oba ravnatelja (škole „A“ i „B“), kao i učitelj-knjižničar (škola „A“), su sudjelovali u intervjuu. Glavna saznanja: učenici škole „A“ čitaju više (39.4% pročita 6-12 knjiga godišnje i 19% 12 knjiga godišnje), uživaju u čitanju, traže i cijene raznolike naslove više od učenika škole „B“, koriste Internet na prikladan način i pokazuju duboko poštovanje prema knjižnici. Snažna korelacija se također može vidjeti između puno čitanja i informacijskih vještina i navika, obiteljske pozadine i pristupu knjigama kod kuće. Vodstvo i potpora ravnatelja škole „A“, kao i profesionalnost i požrtvovnost učitelja-knjižničara su također faktori koji utječu na čitanje i na informacijsku pismenost na

²⁵ Marquardt, Luisa. The School Library Does Make a Difference in 8th Graders' Reading and Information Literacy Education! A Comparative Study in Southern Italy // Information Literacy : 4th European Conference, ECIL 2016, Prague, Czech Republic, October 10-13, 2016, Revised Selected Papers / Sonja Špiranec, Serap Kurbanoglu, Hana Landová, Esther Grassian, Diane Mizrachi, Loriene Roy, Denis Kos: Cham : Springer International Publishing AG, 2017. str.62

pozitivan način.²⁶ Ovo istraživanje pruža dokaze o učinkovitosti školske knjižnice u procesu učenja, gdje su čitanje i informacijska pismenost od izrazite važnosti za postignuća učenika. To također može biti i temelj za daljnju i širu primjenu, te može pridonijeti dubljem znanju o radu školskih knjižnici na međunarodnoj razini.

Procjena stupnja uključenosti školskih knjižničara u pružanju vještina informacijske pismenosti učenicima koji koriste Big6 model

Autori: Ruth Ash-Argyle (Sveučilište u Haifi, Izrael), Snunith Shoham (Sveučilište Bar Ilan, Ramt Gan, Izrael)

Svrha istraživanja je bila istražiti stupanj uključenosti školskih knjižničara u pružanje vještina informacijske pismenosti učenicima, povezanost između stupnja uključenosti i profesionalne samoefikasnosti knjižničara, te njihova percepcije uloge unutar školske zajednice.²⁷ Za potrebe ove studije odabran je Big6 model, odnosno model Šest velikih vještina, kojeg su razvili Mike Eisenberg i Bob Berkowitz za potrebe rješavanja informacijskih problema. Što se tiče metodologije, podaci su prikupljeni putem online upitnika, te su kvantitativno analizirani. Uzorak se sastojao od 71 školskog knjižničara koji je trebao procijeniti stupanj svoje uključenosti u istraživačke procese učenika prema svakoj fazi Big6 modela. Rezultati su pokazali da uključenost školskog knjižničara u učenikov istraživački proces je relativno slab, te je samo usredotočen na dvije faze Big6 modela: „Strategija traženje informacija“ i „Pretraživanje i pristup“. Veća uključenost u druge faze istraživačkog procesa povezana je sa samo-percepcijom knjižničara kao nastavnika, pomoćnika u nastavi ili voditelja unutar školske zajednice. Stoga naglašavanje i ohrabrivanje tih percepcija može pozicionirati ulogu školskog knjižničara u značajnom doprinosu ka razvoju učenika i njihovih sposobnosti u pogledu informacijske pismenosti. Zaključak istraživanja dovodi nas do toga da stupanj uključenosti knjižničara, njihov status i sposobnost pružanja vještina informacijske pismenosti učenicima ovisi o njihovim načinima da održavaju svoje stručno usavršavanje.²⁸

²⁶ Isto

²⁷ Ash-Argyle, Ruth, Shoham, Snunith, Ilan, Gan, Ramt. Evaluating the Degree of School Librarians' Involvement in Providing Information Literacy skills to Students using The Big6 Model as an Assessment Tool // Information Literacy. Lifelong Learning and Digital Citizenship in the 21st Century Second European Conference, ECIL 2014, Dubrovnik, Croatia, October 20-23, 2014. Proceedings / Sonja Špiranec, Serap Kurbanoglu, Ralph Catts, Esther Grassian, Diane Mizrahi, Mihaela Banek Zorica. Cham : Springer International Publishing, 2015.. str.51

²⁸ Isto

5. Primjeri dobre prakse podučavanja IP

Učinkovito podučavanje informacijske pismenosti u osnovnim i srednjim školama

Autori: Romana Fekonja (Nacionalni obrazovni institut, Ljubljana, Slovenija)

U Sloveniji se odvija nastavni plan i program za KIZ (Knjižnična informacijska znanost) za osnovne i za srednje škole, koje je usvojilo stručno vijeće u Ministarstvu obrazovanja i sve su škole dužne provoditi.²⁹ Školska knjižničarka u ulozi nastavnog osoblja predaje KIZ u suradnji s nastavnicima. U osnovnim školama svaki razred ima najmanje četiri sata godišnje (u devet godina 36 sati za svakog učenika), a, lekcije se provode kao međupredmetna tema. U srednjoj školi učenici imaju minimalno 15 predavanja, a glavni cilj je da svaki učenik bude kompetentan i neovisan korisnik informacija. Također, treba znati odrediti potrebu za informacijama, gdje i kako im pristupiti, te znati procijeniti izvore. To su sve vještine za cjeloživotno učenje i za neovisne korisnike. Što se tiče samog izvođenja, nastavnik za određeno područje, odnosno predmetni nastavnik, nastavnik engleskog jezika, školski knjižničar i nastavnik informatike surađuju zajedno. Predmetni nastavnik prezentira učenicima popis tema i naslova za seminarski rad, zatim oni odabiru teme koje ih zanimaju. Nakon toga, knjižničar bi im objasnio informacijski proces, od načina pretraživanja, izvora informacija, pravilima citiranja ali i o autorskim pravima i plagiranju, te kako ga izbjeći. Uz sve to navodili su konkretne primjere. Na kraju svog seminarskog rada, učenici su morali dobiti potvrdu prolaznosti: predmetnog nastavnika za sadržaj rada, nastavnika stranog jezika, jer su trebali napisati sinopsis svog rada na engleskom jeziku, nastavnika informatike za PowerPoint prezentaciju i potpis knjižničara za cjelokupan informacijski proces. Metoda suradničke nastave i podučavanje informacijske pismenosti kao međupredmetne teme pokazala se vrlo učinkovitom. Učenici su naučili kako pretraživati informacije u specifičnim i stvarnim situacijama, te su naučili kompletan informacijski proces pod vodstvom školskog knjižničara.³⁰

„Ubojstvo u knjižnici“ – korištenje Soba bijega za podučavanje informacijske pismenost

Autori: Essi Prykäri, Riikka Sinisalo (Sveučilište Lahti, Finska)

²⁹ Fekonja, Romana. Effective Teaching of Information Literacy – An Example of Good Practice in Secondary School // Information Literacy : 4th European Conference, ECIL 2016, Prague, Czech Republic, October 10-13, 2016, Revised Selected Papers / Sonja Špiranec, Serap Kurbanoglu, Hana Landová, Esther Grassian, Diane Mizrachi, Loriene Roy, Denis Kos. Cham : Springer International Publishing AG, 2017. str.129

³⁰ Isto

Jedan od glavnih izazova podučavanja informacijske pismenosti u visokom obrazovanju je pronalazak pravog načina kako studentima omogućiti višu razinu prijenosa informacijskih vještina.³¹ Učenje temeljeno na igrama (Game-based learning) može biti jedan od načina kako se pozabaviti ovim problemom zato što kreativno istraživanje može pomoći studentima da postanu informacijski pismeni na način koji se trenutno ne koristi u institucijama visokog obrazovanja. Učenje temeljeno na igrama (GBL) obično znači korištenje digitalnih igara za podučavanje znanja i vještina iako mnogi autori govore da GBL također može značiti korištenje nedigitalnih igara poput karata, igara uloga i Escape room kako bi se postigli određeni ciljevi učenja. U igrama Soba bijega, suigrači moraju otkriti tragove, riješiti zagonetke i ostvariti zadatke kako bi postigli neki određeni cilj poput bijega iz prostorije u ograničenom vremenskom periodu. Sobe bijega odgovaraju podučavanju informacijske pismenosti zato što procjena informacija često zahtijeva istraživački rad, otkrivanje tragova i rješavanje zagonetki. Dani zadatci često zahtijevaju primjenu znanja što je u samoj srži informacijske pismenosti te površno učenje postaje sasvim suvišnim. Djelatnici sveučilišne knjižnice Lahti u Finskoj su počeli dizajnirati „Sobu bijega“ informacijske pismenosti u proljeće 2017. godine. Proces dizajniranja je počeo s definiranjem jasnih ciljeva učenja koji dolaze iz nastavnog plana informacijske pismenosti, a nakon toga je uslijedilo planiranje zagonetki te pisanje sadržaja igre. Dvije male grupe su probno odigrale „Ubojstvo u knjižnici“ prije no što se koristilo u učionicama. Faza testiranja je pomogla unaprijediti sadržaj i otkloniti nepodudarnosti s obzirom na popratne informacije dobivene od dvije testne skupine. Studentima je ovaj način učenja bio zabavan i uzbudljiv. Također smo promatrali kako studenti detaljnije raspravljaju o temama informacijske pismenosti poput relevantnost informacija i kvalitete publikacija, nego što bi na tradicionalnim predavanjima postiglo. Popratne informacije koje smo dobili su bile općenito pozitivne i postigli smo ciljeve učenja. Studenti su također smatrali da je metoda „Soba bijega“ prikladna za podučavanje informacijske pismenosti te ju planiraju predložiti svojim kolegama studentima.³²

Gradimo mostove: Informacijska pismenost kao podrška za prijelaz iz srednje škole na sveučilišt

Autori: Zoe Jarocki (Sveučilište San Diego, USA)

³¹ Prykäri Essi, Sinisalo Riikka. Murder in the Library – Using Escape Rooms for Information Literacy Teaching // Information Literacy in Everyday Life : 6th European Conference, ECIL 2018, Oulu, Finland, September 24–27, 2018, Revised Selected Papers / Sonja Špiranec, Serap Kurbanoglu, Maija-Leena Huotari, Esther Grassian, Diane Mizrachi, Lorie Roy, Denis Kos. Cham Springer International Publishing Cham Springer 2019. str. 138

³² Isto

Kako sveučilišni knjižničari mogu osigurati da nadolazeći studenti budu spremni za akademske izazove u visokom obrazovanju?³³ Ovaj rad predstavlja informacijsku pismenost, te njezinu ulogu koja olakšava prijelaz sa sekundarnog na akademsko obrazovanje. Navedeni projekt imena „Compact for Success“ se već dugo škole odvija na Sveučilištu San Diego u Kaliforniji, te uključuje suradnju između knjižnice, sveučilišta i lokalne srednje škole. Projekt je započeo 2000. godine, te je do sada primio 2500 učenika. Program uključuje brojne posjete kampusu, te događaje vezane uz samo sveučilište. U jesen 2016. učenici 2. razreda iz 12 srednjoškolskih škola u okrugu su bili pozvani od strane knjižničara Sveučilišta San Diego na predavanja u knjižnici. Posjet je imao dva cilja: podučiti učenike osnovne koncepte informacijske pismenosti i pomoći im da se osjećaju ugodno u knjižnici, ali i na sveučilištu. Tijekom dvije godine ovog knjižničnog programa knjižnicu je posjetilo više od 1800 učenika. Posjeti su uključivali obilazak knjižnice, s naglaskom na knjižnične zbirke i usluge, ali i praktično učenje u obliku radionica. Nakon završetka predavanja, učenici su dobili upitnik vezan uz ciljeve učenja, o prethodnim iskustvima u knjižnici te o samim dojmovima posjete sveučilišnoj knjižnici. Rezultati pokazuju da se velika većina osjećala ugodno ili neutralno kada je bila u sveučilišnoj knjižnici nakon predavanja, međutim učenici nisu upoznati s konceptom informacijske pismenosti, također ne poznaju uobičajne akademsko knjižnične termine te nisu svjesni svojih informacijskih potreba. Iz svega možemo zaključiti da suradnja srednjih škola i sveučilišta je prijeko potrebna kako bi se te teme što prije predstavile učenicima, te ih tako bolje upoznao i pripremio za studentski život.³⁴

Pomoćnici u knjižnici: Obučavanje studentskih zaposlenika kao predavača svojim vršnjacima

Autori: Jessica Long, Jennifer Hicks (Sveučilište Miami, USA)

Akademske knjižnice u Sjedinjenim Državama često angažiraju studente asistente kako bi pomogli pri obavljanju određenih zadataka u knjižnici.³⁵ Oni su osposobljeni za pružanje svakodnevnih usluga koje pruža ustanova, kao provjeru i slaganje građe na police, međutim

³³ Jarocki, Zoe. Building Bridges: Using Information Literacy to Support High School to University Transitions // Information Literacy in Everyday Life : 6th European Conference, ECIL 2018, Oulu, Finland, September 24–27, 2018, Revised Selected Papers / Sonja Špiranec, Serap Kurbanoglu, Maija-Leena Huotari, Esther Grassian, Diane Mizrachi, Lorie Roy, Denis Kos. Cham Springer International Publishing Cham Springer 2019. str 125

³⁴ Isto

³⁵ Long, Jessica. Hicks, Jennifer. Library Sidekicks: Training Student Employees as Peer Instructors // Information Literacy in the Workplace : 5th European Conference, ECIL 2017, Saint Malo, France, September 18-21, 2017, Revised Selected Papers / Sonja Špiranec, Serap Kurbanoglu, Joumana Boustany, Esther Grassian, Diane Mizrachi, Lorie Roy, Denis Kos. Cham : Springer International Publishing : Imprint : Springer, 2018. str.193

oni mogu mnogo više od toga. Zapošljavanje u knjižnici može im pomoći u stjecanju vještina kroz tzv. „vršnjačku obuku“, interakciju sa studentima diljem svijeta te vođenje i rad na specijaliziranim projektima. Tako mogu poboljšati i vlastite vještine informacijske pismenosti te studenata kojima pomažu. Prednosti korištenja studenta kao vršnjačkog predavača su to da su pouzdani, pristupačni i lako razumljivi s obzirom da knjižničari ponekad mogu zakomplicirati svoje odgovore. Gledajući obuku i rad studenata-asistenata iz dvije sveučilišne knjižnice u Ohiju, možemo vidjeti kako davanje raznolikih i složenijih zadataka može utjecati na motivaciju studenata i poboljšati njihov obujam vještina. Što se tiče same obuke, studenti su se obučavali na područjima cirkulacije knjižnične građe pa sve do upotrebe Google stranica za 3D printanje. Iz svega možemo zaključiti da angažiranje studenta-asistenta, ne koristi samo studentima već i stručnom osoblju koje radi u ustanovi.³⁶

³⁶ Isto

6. Zaključak

Doba u kojem živimo je doba hiperprodukcije informacija u svim oblicima. Da bismo u mnoštvu podataka došli do odgovarajućeg rezultata potrebna nam je vještina informacijske pismenosti, nasušna potreba današnjeg vremena. Odgojno-obrazovni sustav kroz svoj smisao i način rada uključen je velikim dijelom u to novo područje pismenosti. Naime, „Google“ generacija mladih koja i čini populaciju uključenu u obrazovanje, ima karakteristike vještog korištenja novih tehnologija međutim ne i vještog traženja novih znanja koja su točna, vjerodostojna i etična. Kroz primarno, sekundarno i akademsko obrazovanje susrećemo različite razine i potrebe informacijske pismenosti. Samostalan istraživački rad primjereniji je sekundarnom a naročito akademskom obrazovanju te se na tim razinama i stvaraju prilike za nove strategije učenja dok primarno obrazovanje treba biti cilj budućeg ranog uključivanja mladih u informacijsku pismenost. Na temelju stranih i domaćih istraživanja kojima se željelo ustanoviti razine informacijske pismenosti među različitom populacijom mladih došlo se do traženih podataka. Oni upućuju na izvjestan nedostatak vještina i znanja o pravilnom postavljanju upita pretraživanja, prepoznavanju točnih od netočnih informacija, interpretiranje rezultata te u skladu s etikom njihovo predstavljanje. Što se tiče Hrvatske, istraživanja su pokazala da se informacijsko opismenjavanje provodi većinom na neformalnoj razini, za razliku od ostatka svijeta. Zemlje Skandinavije (Finska, Norveška), prednjače u nastojanju da uključuju informacijsku pismenost u sam kurikulum. Također treba istaknuti da velika većina hrvatskih istraživanja se odnosi na općenitu razinu informacijske pismenosti, dok su strana istraživanja orijentirana na konkretne primjene. Primjeri dobre prakse su pokazali da se informacijska pismenost može učenicima ili studentima predstaviti na zabavan i poučan način, međutim takvi su primjeri rijetki u Hrvatskoj. Istraživanja su pokazala da studenti za razliku od učenika u primarnom i sekundarnom obrazovanju moraju uložiti puno više truda u traženju informacija oslanjajući se na samostalan rad te ako akademske ustanove ne nude programe informacijskog opismenjavanja mogu se očekivati već viđeni radovi bez inovativnosti. Literatura pokazuje da su inicijatori informacijske pismenosti na visokoškolskim knjižnicama u početku stavljali naglasak na vezu informacijske pismenosti i učenja nakon provedenih analiza razine snalaženja u pretraživanju informacija. Što se tiče samih knjižničara, oni bi u suradnji s nastavnim osobljem trebali kreirati programe informacijskog opismenjavanja te postati ključnom karikom u lancu obrazovnog sustava. Dosadašnja iskustva govore o pojedinačnim aktivnostima održavanja izbornih kolegija, modula unutar obveznih kolegija, radionica, različitih programa i projekata. Entuzijizam pojedinih djelatnika nije dovoljan,

potrebno je integriranje informacijske pismenosti u kurikulum suvremenog školstva. Knjižnice u odgojno-obrazovnim ustanovama moraju preuzeti vodeću ulogu u promicanju informacijskog opismenjavanja te u suradnji s nastavnim osobljem pružati podršku suvremenim načinima učenja i poučavanja.

7. Literatura

1. ALA. Presidential Committee on Information Literacy: Final Report. 1989. URL:

<http://www.ala.org/ala/mgrps/divs/acrl/publications/whitepapers/presidential.cfm>

2. Ash-Argyle, Ruth, Shoham, Snunith, Ilan, Gan, Ramt. Evaluating the Degree of School Librarians' Involvement in Providing Information Literacy skills to Students using The Big6 Model as an Assessment Tool // Information Literacy. Lifelong Learning and Digital Citizenship in the 21st Century Second European Conference, ECIL 2014, Dubrovnik, Croatia, October 20-23, 2014. Proceedings / Sonja Špiranec, Serap Kurbanoglu, Ralph Catts, Esther Grassian, Diane Mizrachi, Mihaela Banek Zorica. Cham : Springer International Publishing, 2015.. str.51

3. Boger, Torunn Skofsrud ... (et al.). Library Instruction's Influence on Students' Search Behavior and Academic Development // Information Literacy : Third European Conference, ECIL 2015, Tallinn, Estonia, October 19-22, 2015, Revised Selected Papers / Sonja Špiranec, Sirje Virkus, Serap Kurbanoglu, Esther Grassian, Diane Mizrachi, Lorie Roy, Denis Kos: Cham : Springer International Publishing AG, 2016. str.115

4. De Meulemeester, Ann ... (et al.). Information Literacy Self-Efficacy of Medical Students: A Longitudinal Study // Information Literacy in Everyday Life : 6th European Conference, ECIL 2018, Oulu, Finland, September 24–27, 2018, Revised Selected Papers / Sonja Špiranec, Serap Kurbanoglu, Maija-Leena Huotari, Esther Grassian, Diane Mizrachi, Lorie Roy, Denis Kos: Cham Springer International Publishing Cham Springer 2019. str. 264-272

5. Dražić, Tea. Istraživanje informacijske pismenosti učenika studija slučaja Srednje škole dr. Antuna Barca u Crikvenici. (diplomski rad, Filozofski fakultet u Rijeci, Sveučilište u Rijeci, 2016).

6. Dube, Marianne. Information Literacy Skills for Incoming Exchange Students: Introducing a New Mandatory Course // Information Literacy in the Workplace : 5th European Conference, ECIL 2017, Saint Malo, France, September 18-21, 2017, Revised Selected Papers / Sonja Špiranec, Serap Kurbanoglu, Joumana Boustany, Esther Grassian, Diane Mizrachi, Lorie Roy, Denis Kos: Cham : Springer International Publishing : Imprint : Springer, 2018. str.39

7. Fekonja, Romana. Effective Teaching of Information Literacy – An Example of Good Practice in Secondary School // Information Literacy : 4th European Conference, ECIL 2016, Prague, Czech Republic, October 10-13, 2016, Revised Selected Papers / Sonja Špiranec, Serap Kurbanoglu, Hana Landová, Esther Grassian, Diane Mizrachi, Loriene Roy, Denis Kos. Cham : Springer International Publishing AG, 2017. str.129
8. Galunić, Ivana. Modeli informacijskoga opismenjavanja studenata na visokoškolskoj razini. (dip.rad., Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci, 2016), 16.
9. Golenko, Dejana. Model intrakulikularnog pristupa informacijskoj pismenosti na visokoškolskoj razini u području prava. (dok.dis., Filozofski fakultet Sveučilišta u Zadru, 2016),
10. Hirvonen, Noora ...(et al.). Finnish School Health Education Viewed through an Information Literacy Lens // Information Literacy in Everyday Life : 6th European Conference, ECIL 2018, Oulu, Finland, September 24–27, 2018, Revised Selected Papers / Sonja Špiranec, Serap Kurbanoglu, Maija-Leena Huotari, Esther Grassian, Diane Mizrachi, Loriene Roy, Denis Kos: Cham Springer International Publishing Cham Springer 2019. str.154-165
11. Jarocki, Zoe. Building Bridges: Using Information Literacy to Support High School to University Transitions // Information Literacy in Everyday Life : 6th European Conference, ECIL 2018, Oulu, Finland, September 24–27, 2018, Revised Selected Papers / Sonja Špiranec, Serap Kurbanoglu, Maija-Leena Huotari, Esther Grassian, Diane Mizrachi, Loriene Roy, Denis Kos. Cham Springer International Publishing Cham Springer 2019. str 125
12. Jokić, Andrea. Koljenik, Dragana. Faletar Tanacković, Sanjica. Vještine informacijske i infomatičke pismenosti studenata Informacijskih znanosti u Osijeku: Pilot istraživanje // VBH 59, 2/3 (2016), 63-92 str.
13. Kovářová, Pavla. Information Literacy of Masaryk University Students and Evaluation of Campus-wide Course // Information Literacy in Everyday Life : 6th European Conference, ECIL 2018, Oulu, Finland, September 24–27, 2018, Revised Selected Papers / Sonja Špiranec, Serap Kurbanoglu, Maija-Leena Huotari, Esther Grassian, Diane Mizrachi, Loriene Roy, Denis Kos: Cham Springer International Publishing Cham Springer 2019. str. 399-408

14. Kuhlthau, Carol Collier. Guided inquiry : learning in the 21st century. Wesport ; London : Libraries Unlimited, 2007
15. Lau, Jesus. Smjernice za informacijsku pismenost u cjeloživotnom učenju. Zagreb : Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2011
16. Long, Jessica. Hicks, Jennifer. Library Sidekicks: Training Student Employees as Peer Instructors // Information Literacy in the Workplace : 5th European Conference, ECIL 2017, Saint Malo, France, September 18-21, 2017, Revised Selected Papers / Sonja Špiranec, Serap Kurbanoglu, Joumana Boustany, Esther Grassian, Diane Mizרחי, Loriene Roy, Denis Kos. Cham : Springer International Publishing : Imprint : Springer, 2018. str.193
17. Markulin, Helena. Petrak, Jelka. Informacijsko opismenjavanje studenata medicine kroz izborne predmete: Praksa Središnje medicinske knjižnice i Medicinskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu. // VBH 55, 3/4(2012), 17-28 str.
18. Marquardt, Luisa. The School Library Does Make a Difference in 8th Graders' Reading and Information Literacy Education! A Comparative Study in Southern Italy // Information Literacy : 4th European Conference, ECIL 2016, Prague, Czech Republic, October 10-13, 2016, Revised Selected Papers / Sonja Špiranec, Serap Kurbanoglu, Hana Landová, Esther Grassian, Diane Mizרחי, Loriene Roy, Denis Kos: Cham : Springer International Publishing AG, 2017. str.62
19. Ngo, Huyen Thi, Walton, Geoff, Pickard, Alison. Teaching and Learning Information Literacy in Upper Secondary Schools in Vietnam // Information Literacy : 4th European Conference, ECIL 2016, Prague, Czech Republic, October 10-13, 2016, Revised Selected Papers / Sonja Špiranec, Serap Kurbanoglu, Hana Landová, Esther Grassian, Diane Mizרחי, Loriene Roy, Denis Kos: Cham : Springer International Publishing AG, 2017. str.499-508
20. Petr Balog, Kornelija; Zetović, Josipa; Plašćak, Bernardica. Knjižnice u službi informacijskog opismenjavanja: stanje u visokoškolskim knjižnicama osječkog Sveučilišta. // Knjižnice: Kamo i kako dalje? / 13. dani specijalnih i visokoškolskih knjižnica, Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2014. str. 215-230
21. Prykäri Essi, Sinisalo Riikka. Murder in the Library – Using Escape Rooms for Information Literacy Teaching // Information Literacy in Everyday Life : 6th European Conference, ECIL 2018, Oulu, Finland, September 24–27, 2018, Revised Selected Papers /

Sonja Špiranec, Serap Kurbanoglu, Maija-Leena Huotari, Esther Grassian, Diane Mizrachi, Lorie Roy, Denis Kos. Cham Springer International Publishing Cham Springer 2019. str. 138

22. Rubinić, Dora; Stričević, Ivanka; Juric, Mate. Information Literacy Course – The Perception of Students and Professors: University of Zadar Case // Worldwide Commonalities and Challenges in Information Literacy Research and Practice: European Conference on Information Literacy, ECIL 2013 Istanbul, Turkey, October 22-25, 2013, Revised Selected Papers / Kurbanoglu, Serap ; Grassian, Esther ; Mizrachi, Diane ; Catts, Ralph ; Špiranec, Sonja (ur.). Cham, Heidelberg, New York, Dordrecht, London : Springer International Publishing, 2013., 528-534

23. Špiranec, Sonja; Banek Zorica, Mihaela. Zagreb: Zavod za informacijske studije, 2008

24. Webber, S; Johnston, B. Conceptions of information literacy: new perspectives and implications. Journal of information science, 2000. str. 381 - 397.

25. Zubac, Andreja. Informacijska praksa kroz povezane dimenzije s Webom 3.0 u osnovnoj školi // Knjižnica, 61, 3 (2017), 113-140 str

Information literacy in the education system: research overview

Summary

Information literacy today is much more than just accessing information and searching the Web, it must also involve critical reflection. The paper provides an overview of relevant research on information literacy in the education system. The research itself also provides examples of good information literacy teaching practices. The aim of this paper is to present the research that deals with the implementation of the concept of information literacy in curricula and processes within educational institutions. The second part deals with the overview of domestic and foreign research through three levels of education. The primary, secondary and academic levels show different needs and ways of teaching information literacy. In addition to the students themselves, the survey review covered perhaps the most important participants in the process, namely librarians. The results indicate a certain lack of skills and knowledge on how to correctly place search queries, identify true from false information, interpret the results, and present them in accordance with ethics. Past experience speaks about individual elective courses, modules within compulsory courses, workshops, various programs and projects. Librarians, in collaboration with teachers, should create models of information literacy and become an important link in information literacy

Keywords: information literacy, models, education system, research